

KVALITETSUTMÄRKELSE
Grazyna Fredlund, Pia Andersson
08-508 41 220, 0739 211 220
grazyna.fredlund@spanga-tensta.stockholm.se
Förskolan Fredsduvan och Maskrosen
Kämpingebacken 3, 163 68 Spånga

1. VERKSAMHETS BESKRIVNING

Freinetförskolan Fredsduvan och Maskrosen består av sammanlagt sex avdelningar belägna vid två adresser mitt i höghusområdet Tensta. I enheten ingår även två andra förskolor. Förskolorna Trollskogen och Kristallen. De har inriktning musikspråk. Dessa två förskolor söker inte kvalitetsutmärkelsen. Samordnad ledning för hela enheten är förskolecheferna Grazyna Fredlund och Pia Andersson sedan år 2003. På Kämpingebacken 3 (Fredsduvan) finns en småbarnsavdelning, tre avdelningar för barn i åldrarna 2,5-5 år. På Kämpingebacken 7 (Maskrosen) finns en syskonavdelning med barn i åldrarna 1 – 5 år och en smågruppsavdelning. På smågruppsavdelningen vistas 5 stabila barn och 5 barn i behov av särskilt stöd. Antal barn är 104, antal personal är 26 inklusive 2 kokerskor och förstärkningspersonal. Personalen är anställda i olika omfattande tjänster. Vi implementerar Freinetpedagogiska grunder i verksamheten, vilket är enligt oss den sanna vägen till den obligatoriska läroplanen för förskolan Lpfö-98.

1.1 Verksamhetens inriktningsmål:

Vi har tre målområden för verksamheten som samspelar med varandra. Inriktningsmålen går hand i hand med Lpfö 98 och stadsdelens måldokument. Det första målområdet handlar om barns allsidiga utveckling. Vi arbetar för att varje barn ska uppnå:

- en tydlig kunskapsutveckling
- en dynamisk språkutveckling
- en ökad nyfikenhet för miljö och natur
- en fungerande socialkompetens
- en stärkt identitetsutveckling, integration och införlivandet av demokratiska värdegrunder.

Det andra målområdet riktar sig mot personalen och detta är:

- en ständig kunskapsutveckling
- vidare utveckling av socialkompetens och demokratiska värdegrunder
- en välmående fysisk och psykisk personalgrupp.

Det tredje målområdet vänder sig till våra brukare. Vi arbetar för att:

- öka föräldrarnas nyfikenhet och inflytande i förskoleverksamheten
- stärka föräldrarnas integration och demokratiska värdegrunder när det gäller utveckling av förskoleverksamhet för barnen.

1.2 Generella åtaganden

Stadsdelsnämndens generella åtaganden angående förskoleverksamhet för år 2004:

- Nuvarande genomsnittliga gruppstorlek bibehålls.
- Barnens språkutveckling ska kontinuerligt analyseras och dokumenteras som grund för arbetet med barnens språkutveckling.
- Varje enhet ska ta fram en kompetensutvecklingsplan.
- Föräldrarnas engagemang och delaktighet ska tas tillvara och utvecklas.
- För varje barn i behov av särskilt stöd ska upprättas individuell utvecklingsplan tillsammans med föräldrarna.
- Kompetensutveckling inom området emotionell och social utveckling samt föräldrars delaktighet skall fullföljas och utvecklas.

1.3 Verksamhetsidé

Hur idén startades

Arbetsmetoderna för implementering av Läroplanen för förskolan Lpfö 98 har varit den röda tråden i diskussionerna under våra pedagogiska möten under längre tid. Våren 2000, då vi närmare tittade på våra personalresurser, barnens behov och verksamhetens hittills uppnådda resultat kom vi fram till att Freinetpedagogiska grunder stod närmast vår faktiska verksamhet.

Freinetpedagogiken kännetecknas av att barnens behov och intresse står i centrum där pedagogens roll är att göra barnet delaktig i sitt eget lärande med verkligheten som kunskapskälla och naturen som lärobok. Detta förhållningssätt och syn på lärande och barn genomsyrar Läroplanen Lpfö 98. Därför valde vi att profilera vår kompetensutveckling mot Freinetpedagogisk profil samt förskoleverksamheten därefter.

1.4 Om Freinetpedagogik på Fredsduvan och Maskrosen

På alla våra avdelningar genomsyras den dagliga verksamheten av de fyra grundstenarna i Freinet pedagogiken; Det fria uttrycket, Det meningsfulla arbetet, Samarbete och Kommunikation. Metodiken är ett förhållningssätt där alla människor är kompetenta oavsett om man är stor eller liten och alla kan bidra med något, ett kollektivt tänkande där alla behövs och är viktiga. Barn och vuxna utför och ansvarar tillsammans för de dagliga sysslor som förekommer på förskolan vilket är ett riktigt och meningsfullt arbete; duka, duka av bord, skölja tallrikar, torka av bord, sopa golv, ta fram och plocka undan madrasser, göra rent hos djuren och mata dem (fiskar, grodor, sköldpaddor) vattna blommor mm.

Även städningen på avdelningarna utförs aktivt av barn och vuxna gemensamt utifrån den egna förmågan. (dammsuga, damma, torka av stolar och dörrar)

Alla barn turas även om att ansvara för en av samlingarna varje dag och kan på så sätt få insikt om hur man vill bli bemött t ex att alla i gruppen lyssnar och väntar på sin tur. Det är även ett utmärkt sätt att öva sig på att kommunicera.

Vid morgonsamlingen och vid olika grupper får den som vill anmäla sitt intresse för att fritt uttrycka sig genom att berätta någon händelse eller framföra sin åsikt i något ämne. (Vad nytt?) Den som kritiserar ska då komma med ett förslag till förbättring. Vad nytt? används även som en arbetsmetod när vi vuxna har olika möten och vid föräldrarådet. I barngrupp förs det ner (dvs. vad barnen säger skrivs ocensurerat ner) i varje avdelnings "Livets bok" som fungerar som en dagbok och den är tillgänglig för alla som vill läsa den.

Vad nytt? är också ett forum att diskutera saker inför stormötet som hålls en gång per månad. Det är på stormötet som alla beslut gemensamt tas under demokratiska former och allt skrivs ner i "Stormöte boken". För att konkretisera ett ämne använder vi ibland bilder eller spelar teater för barnen.

Barnen uppmuntras tidigt till att öva att ta ansvar för varandra och det kan t ex innebära att hjälpa varandra, hjälpa yngre, själva försöka lösa konflikter eller vara faddrar när nya barn börjar på förskolan. Frivilliga anmäler sitt intresse till att förbereda det nya barnets ankomst genom att sätta upp namn på hyllor, göra hembesök eller vara den som guidar det nya barnet på avdelningen.

Vi bekräftar barnen bl.a. genom vårt s.k. färdighetsbevis/ruta vi använder för att på ett positivt sätt konkretisera vad barnen kan och för att synliggöra processen i deras utveckling. Varje barn har en t ex en blomma med stjälk där det finns bilder på vad barnen kan som byts ut vid erövring av ny färdighet. (Språkligt, socialt, fin- och grov motorik, kognitivt mm)

För vuxna, både personal och föräldrar, använder vi ett skriftligt dokument där den som vill kan uttrycka sig fritt på, vilket vi kallar "det fria uttrycket". Den har flera spalter; jag berömmar, jag kritiserar, jag föreslår, jag undrar och att göra.

Ingen vill bli kritiserad framför en grupp, varken barn eller vuxna, utan alla vill bemötas med respekt, därför är det viktigt hur man lägger fram den konstruktiva kritiken då meningen är att vi tillsammans ska växa och utvecklas som grupp.

En av Freinets tankar var att barn måste få treva sig fram i sökandet av kunskaper och erfarenheter genom att prova och få misslyckas med nyfikenheten i behåll och det är den atmosfären vi skapat och eftersträvar. Vi trevar oss fram i jakten på att utveckla vår verksamhet och vår roll som pedagoger!

1.5 Antal anställda i Freinetförskolorna

Aktiva i verksamheten är varje dag 26 personer, på halv- till heltid:

7 förskollärare

1 barnskötare med miljökonsultkompetens

1 barnskötare med dockteaterpedagogisk utbildning

1 barnskötare med rytmikpedagogisk utbildning

1 barnskötare med sjuksköterskekompetens

1 barnskötare med vårdarkompetens

8 barnskötare

2 kokerskor

4 barnskötare är anställda som förstärkningspersonal.

1 barnskötare är mammaledig, 1 barnskötare studerar heltid till förskollärare, 1

förskollärare är långtidssjukskriven, 1 kokerska och 2 barnskötare har sjukbidrag.

Majoriteten av personalen har svenska som andra språk och är flerspråkiga vilket vi tar tillvara på och ser som en stor tillgång. De språk som talas här är svenska, franska, finska, kantonesiska, spanska, kurdiska, persiska, arabiska, turkiska, polska, engelska och rumänska.

Antal barn i dagsläget är 104 vilket gör att vi har ca 150 brukare. Vi har många ensamstående mammor med flera barn. I barngrupperna talas det sammanlagt 22 olika modersmål: somali, turkiska, assyriska, arabiska, polska, franska, makedonska, kurdiska, kantonesiska, spanska, punjabi, persiska, bengali, wolof, urdu, kinesiska, grekiska, tigrinja, kroatiska mm., inklusive fyra barn som har svenska som modersmål.

1.6 Sjukfrånvaro i % under 2003

Under året 2003 har vi haft 26 aktiva i verksamheten personer:

7 förskollärare på 6,7 heltidstjänster,

17 barnskötare på 16,25 heltidstjänster,

2 kokerskor på 1,4 heltidstjänster, sammanlagt 24,35 heltidstjänster.

Andelen av deltidssjukskrivna i verksamheten är 1,25 heltidstjänster.

Antal anställda som är långtidssjukskrivna:

1 förskollärare är sjukskriven i mer än 1 år.

3 barnskötare är sjukskrivna med sjukbidrag i mer än 3 år.

1 långtidssjukskriven barnskötare avled i höstas.

Långtidssjukfrånvaro under året 2003 var 19,2 %.

1.7 Övriga styrdokument som berör enheten:

- ▣ Läroplanen Lpfö 98
- ▣ Stadsdelsförvaltningens verksamhetsplanering 2004
- ▣ Stadens plan utifrån Barnkonvention
- ▣ Stockholms förskoleplan
- ▣ Litteratur om freinetpedagogik, t ex

A. LEDARSKAP

A.1 Hur tar jag fram idéer och visioner.

Jag kom till Tensta i december 1984 som polsk hemspråklärare. Min första arbetsplats var smågruppsdaghemmet (förskola för barn i behov av särskilt stöd). Sedan dess har jag hunnit med sådana arbeten som förskollärare, föreståndare, heltidsstudier i specialpedagogik, stödassistent i grundskola och förskolechef i en av stadsdelens största förskoleenheter. Under mina 20 år i Tensta har jag kunnat se förändringarna utifrån egna olika perspektiv, dvs. som pedagog, som invandrare och som svensk medborgare. Analysen av Tensta som samhälle, inriktning för utvecklingen inom skolväsendet, stadens konkurrensmässiga arbetsmarknad för pedagoger, arbetsgivarens budgetramar och krav på en stimulerande och frisk arbetsmiljö, läroplanens förpliktande mål – allt detta har ställt krav på mig som ledare och har gjort att jag har fått se över mina idéer och visioner om en stimulerande förskola för barn och god arbetsplats för vuxna. Ur denna analys, kraven, mina erfarenheter och min kompetens som specialpedagog och ledare kristalliserade tankar om en riktigt bra förskola för alla barn och som samtidigt är en frisk och utvecklande arbetsplats. Dessa tankar har jag alltid delat med mig vid olika tillfällen, med mina medarbetare och ledare. Slutsatserna har växt fram vid diskussioner i olika konstellationer och i olika sammanhang. Därför kan jag säga att idéer och visioner om vår Freinetförskola är vårt gemensamma verk.

A.2 Hur jag skapar en arbetsplats som erbjuder en god och stimulerande arbetsmiljö där medarbetarnas kompetens, mångfald och idéer tas till vara?

Kompetenta, självständiga och yrkesmedvetna medarbetare är ledarens mål och styrka, därför har jag arbetat för en öppen atmosfär på arbetsplatsen där det är högt i tak och utrymme för gemensamt växande. Gemensam kunskapsintagning där det är tillåtet att befinna sig på olika plan, är vägen till vår yrkesmedvetenhet. Jag tycker att aktiv kollegial handledning är det mest värdefulla arbetsverktyget i gemensamt växande därför har jag alltid stöttat just denna utveckling.

Nedan kommer en beskrivning om **hur** jag har skapat en arbetsplats som erbjuder en stimulerande arbetsmiljö med gemensamt växande.

Maj 1999 – blev jag förskolechef på fyra avdelnings förskolan Fredsduvan.

Hösten 1999 - förberedde och genomförde vi ett studiebesök i en 6- avdelnings-språkförskola i Gdansk, Polen, för att få veta hur de polska pedagogerna arbetar med språket i stora barngrupper och hur de planerar och dokumenterar sitt arbete. Den gemensamma upplevelsen och erfarenheten gav oss beredskap inför andra besök på andra håll för vidare kunskapsintagning. Personalen från den närliggande förskolan Maskrosen blev inbjuden och deltog i resan.(se dokumentationen som är tillgänglig på Fredsduvan)

Våren 2000 - idén om profilerad verksamhet mot freinetpedagogik dyker upp.

Vid olika möten utvecklar vi visioner och planer för vår framtida Freinetpedagogiska förskola och ser oss själva som Freinetpedagoger.

Så här sätter vi igång:

- vi anordnar en föreläsning med två Freinetpedagoger
- vi sätter upp mål och delmål för verksamheten utifrån Freinetpedagogiska grunder
- vi sätter upp mål och delmål för vår egen kompetensutveckling.
- vi delar upp arbetsuppgifter och delaktighet i processen för att införskaffa kunskaper om Freinetpedagogiken. Alla är delaktiga på olika nivåer utifrån egna förutsättningar
- vid flera möten utvärderar vi hittills gjorda framsteg.
- några av oss tar kontakt med Freinetskolan och förskolan Kastanjen i Botkyrka för att göra ett studiebesök där. Vi åker dit i 2 olika grupper om ca 5 pers/grupp.
- en av oss (fransktalande förskollärare) tar kontakt med Freinetrörelsen i franska Normandie för att ta in mer information om deras Freinetpedagogiska arbete.
- vi köper in litteratur om Freinetpedagogik och organiserar bokcirkel och pedagogiska diskussioner både under och utanför arbetstid
- eftersom vi blir allt mer säkra på att vi vill profilera Fredsduvans verksamhet mot Freinetpedagogik vill vi besöka de franska Freinetpedagogiska förskolorna i Normandie
- vi söker bidrag från EU-kontoret (Växtkraft Mål 3) för kompetensutveckling och resan

Sommaren 2000 utökar vi enheten med två avdelningsförskolan Maskrosen vars personal åkte med oss till Gdansk i Polen. De vill gärna vara med om utvecklingen av verksamheten mot Freinetpedagogik. Vi får kompetensutvecklings bidrag från EU-kontoret. Bidragets villkor är: allas deltagande. Detta skriver jag under och leder helhjärtat. Alla vill och är med efter enhälligt beslutstagande på respektive förskolas APT.

Hösten 2000, den stora kompetensutvecklingen sätts igång:

- Flera kvällsmöten håller rum där alla anställda deltar och delegerar frågor och uppgifter till de kollegor som skall resa till Normandie.
- Vi som skall resa delar arbetsuppgifterna mellan varandra och bestämmer studiebesökets förlopp samt efterarbete.
- Vi, 13 pedagoger, reser till Normandie, Frankrike, i november, och är väl förberedda inför uppgifterna; vi ska delta i verksamheter och konferenser med de franska Freinetpedagogerna.
- Efterarbete sker vid flera kvällsmöten på förskolan då vi bearbetar och katalogiserar intryck från studiebesöket med hjälp av foton, film och dubbellogg. Vi tar fram en Freinetpedagogisk arbetsplan för vår förskola. Visioner och idéer frodas i det engagerande arbetet.

År 2001, Allas deltagande i satsningen på kompetensutveckling är självklart. Det sker även en del omstruktureringar i verksamheten:

- Öppet Hus på förskolan för brukare, ledare, andra pedagoger och allmänheten pågår i två eftermiddagar. Vi presenterar film och dokumentation från resan samt var i processen vi befinner oss.
- Vi fortsätter med en intensiv kompetensutveckling för personalen som medfinansieras av EU-kontorets Växtkraft Mål 3.
- Samarbetet med brukarna utökas. Vi ger ut vår egen Förskoletidning (Förskolebladet) som först och främst riktar sig till föräldrarna, föräldrarådet återuppbyggs, månadsbrev från varje avdelning delas ut.
- Det pågår en intensiv föräldrasamverkan på förskolan Maskrosen där personal och föräldrar träffas var fjärde lördag. Integrationsarbetet fortsätter i full fart under trevliga former t ex tillsammans syr man kuddar och språkpåsar, lagar svensk och utländsk mat eller diskuterar interkulturella frågor.
- Vi omvandlar en av avdelningarna på Fredsduvan till en naturavdelning. Arbetslaget tillsammans med delegater från andra avdelningar får i ett år handledning av pedagogen Kerstin Riedell i naturpedagogiskt arbete.
- En syskonavdelning läggs ner på Maskrosen och smågruppsavdelningen Pärlan flyttar in lokalen. Freinetpedagogiken med sina konkreta riktlinjer lämpar sig väldigt bra på denna speciella avdelning där arbetslaget arbetar specialpedagogisk så dem” hoppar in” i vårt utvecklingsarbete meddetsamma.

År 2002 och 2003, De Freinetpedagogiska arbetsmetoderna frodas.

Vi deltar i:

- Levande verkstäder på Gotland, i Göteborg och i Hallonberg.
- Organiserar pedagogiska forum för alla anställda på kvällarna.
- Avsätter 1 timme för pedagogisk diskussion vid varje APT.
- Pedagogiska möten (1 g/vecka) för avdelningsledarna med temaplanering terminsvis.
- En av förskollärarna får funktionen som pedagogisk ledare och leder de pedagogiska diskussionerna.
- Öppet Hus varje år blir vår tradition där man tydligt kan se processen på både Maskrosen och Fredsduvan.
- Personalen deltar flitigt i flera kurser med inriktning på naturvetenskap, Freinetpedagogik, dokumentation med hjälp av dator, barns språkutveckling, rytmik, interkulturell barnuppfostran.
- Vi skapar ett eget pedagogiskt bibliotek i personalrummet.

Dessutom:

- Samarbete med föräldrarna fortsätter i en positiv utveckling och bl.a. ställs en föräldrahylla med plats för föräldrarnas bibliotek i ordning.
- Vi organiserar fixarlördagar med föräldrarna då vi tillsammans utför för skoleverksamheten något värdefullt.
- Vi organiserar personal fixarlördagar ca 4 ggr/året då den personal som vill får komma till förskolan och arbeta ”barnfritt”. Planering inför sådan lördag tas fram gemensamt.
- Barn och personal anordnar blom- och grönsaksland på gården.
- Under den första veckan i juli målar vi om i flera gemensamma utrymmen.

År 2004, Vårt livslånga lärande fortsätter!

Det här håller vi på med:

- Framställning av denna ansökan om kvalitetsutmärkelse. Efter gemensamt beslut vid APT i höstas valde vi att förskolechefen Grazyna sammanställer våra idéer, planer, arbetssätt, vår historik som Freinetförskola, verksamhetens och personalens utveckling mm i ett dokument. Under skrivprocessen trycktes dokumentet ut i omgångar och delades ut till arbetslagen för genomgång, kommentar och agerande. Man fick ifrågasätta, lägga till, föreslå, stryka osv. i dokumentet och lämna tillbaka till Grazyna då hon fortsatte skriva med hänsyn till denna feedback. Så växte denna ansökan fram vilken godkändes vid APT 16/3 respektive 17/3.
- Vi fortsätter med vår kompetensutveckling som hittills.
- Vi deltar i stadsdelens treåriga projekt om utveckling av social kompetens.

- Vi blev nyligen färdiga med att ta fram ett Skolutvecklingsavtal för barnskötarna. Detta skedde på eget initiativ för att stärka personalens inflytande samt för att skapa en stimulerande arbetsplats där allas idéer tas till vara.
- I år satsar vi intensivt på personalens hälsa. Därför har vi redan satt igång: antirökkampanj, Viktväktarkurs, stavgång, massage av utbildad massös, avtal med Tenstahallen (bad- och fritidsanläggning) där man kan delta i alla olika aktiviteter, medfinansiering av individuella träningskort på andra orter, gemensam bowling en gång per månad då man även får ta med sig sin familj, lotterier av olika slag, masserande fåtöljer, avslappningsmusik och hälsobänk finns.

I samband med profilering av verksamheten mot freinetpedagogik, satsade vi på ett mer kvalitativt pedagogiskt arbete mot natur och språkutveckling. Vi har även förändrat och förbättrat den fysiska arbetsmiljön. Detta genomfördes:

- målning, uppfräschning och ommöblering för att anpassa miljön efter barnens behov och verksamhetens syfte (språkrum, bollhav, sinnesrum, datarum, ateljén, snickeri)
- möbler och inventarier införskaffades
- utrymme för plantage av växter och naturexperiment, sköldpaddor, akvariefiskar, akvariegrador och uppfödning av andra djur (myror, daggmaskar) iordninggjordes.

Under tre somrar har en del personal arbetat under första veckan av sommarledigheten med att utföra en del av dessa olika arbetsuppgifter. Detta har skapat mycket arbetsglädje, delaktighet och gemenskap. Vi har själva fått uppleva att det är vi som skapar vår arbetsmiljö och gör den till en stimulerande arbetsplats.

A.3 Hur jag skapar och förstärker brukardialogen i syfte att planera och utvärdera verksamheten?

Nöjda, engagerade och verksamhetsmedvetna brukare är ledarens mål och styrka. Vi har 104 barn i våra Freinetförskolor. Antal brukare är ca 150 varav flertalet har många barn och antalet ensamstående mammor är högt. Jag skapar och förstärker brukardialogen först och främst genom pedagogerna. Effekten av de personalutvecklande insatser jag leder i enheten syns i den dagliga verksamheten där brukarna har en mycket viktig roll. Eftersom förskolan har en kompletterande roll till hemmet så styr vi vår planering och genomförande för att tillgodose de behov hos barnen som är svåra att tillgodose i de mångkulturella hemmen i Tensta. I dialogen med föräldrarna växer vår planering fram. Utvärdering med brukarna sker i olika former bl.a. i den dagliga kontakten, möten och i det gemensamma utförandet av varje barns individuella utvecklingsplan. Det talas ca 21 olika språk i föräldragruppen och deras svenska språk är på olika nivåer. Arbetsverktyg för brukardialogen är:

- daglig kontakt mellan personal och föräldrar då vi har som rutin att vara fysiskt och språkligt aktiva vid lämning/hämtning av barnen. Personalens egna språkkunskaper tas då till vara på
- varje förälder är erbjuden utvecklingssamtal med personalen, då man även tillsammans tar fram barnets individuella utvecklingsplan; mall finns
- vi använder tolk vid samtal eller under invänjningen om så behövs
- föräldramöten och föräldrafika har bra uppslutning tack vare personalens engagemang
- föräldrarådet representerar brukarna och har möte ca 3 ggr/året. Protokollet från mötet delas till alla föräldrarna samt finns med i vår förskoletidning
- i entrén finns ett stort blad med "Det fria uttrycket" (Freinetpedagogiskt arbetsverktyg) där föräldrarna kan notera vad de vill berömma, undrar, kritiserar eller föreslår, med hjälp av personal om så önskas

- som ledare prioriterar jag hög tillgänglighet för föräldrarna och det har skapat en god förutsättning för dialoger och kontakter i olika sammanhang
- jag deltar alltid vid alla samtal av svårare art
- föräldrar deltar gärna i föräldrasamverkans lördagar eller fixarlördagar
- det råder väldigt bra uppslutning bland föräldrarna som besöker oss då vi organiserar Öppet Hus; dialoger uppstår överallt och i olika grupper; då brukarna öppet utvärderar vår verksamhet; kan det bli ännu bättre?
- föräldrarna deltar gärna i verksamheten då vi arbetar med tema "olika länder" t ex genom att delta i och leda samlingar, låna ut olika föremål, laga lunch eller mellanmål, ge information om deras länder, översätta våra sånger mm
- föräldrarna föreslog och deltog i en kväll om interkulturell barnuppfostran av föreläsaren Sonia Sherefay. Vi anlätade föreläsaren i januari-04 enbart för "våra" föräldrar. Fortsättning önskas av många

Vi uppskattar högt vårt föräldraråd. En av föräldrarna representerade vår förskola vid mötet med politikerna i höstas på nämndnivå, två andra föräldrar representerade föräldragruppen i stadsdelens föräldraråd. Vi använder föräldrarådet som rådgivande grupp vid planeringen av verksamhetens olika moment som firande av traditioner, språkträning mm.

Föräldrarna åsikter och önskemål tas till vara på när vi summerar föräldrarnas röster om vår verksamhet, de uttalade eller de skrivna på "Det fria uttrycket". Dem är viktiga för planeringen, genomförande och utvärderingen eftersom föräldrar som är positiva till verksamheten stimulerar i sin tur deras/våra förskolebarn. Vi, alla vuxna kring barnen, har samma mål dvs. barnens bästa, därför är ett gott samarbete en nödvändighet.

B. Åtagande

I vår planering har vi tagit fram fem nedanstående åtaganden:

Nr 1: Åtaganden beträffande kunskapsutveckling och socialkompetens

- ✘ Vi tillämpar freinetpedagogiska arbetsmetoder där inläring stimuleras genom verkliga upplevelser och respekt för varje individ.
- ✘ Varje barn får enligt egen förmåga delta i projekt och temagrupper som vi organiserar.
- ✘ Varje barn får enligt egen förmåga delta i dagliga rutiner.
- ✘ Vi ser varje barn som en viktig resurs för barngruppen.

Detta säkerställs genom:

- arbete med tema på avdelningarna
- arbete med tema mellan avdelningar och i olika tvärgrupper
- långsiktigt arbete med tema och projekt så att varje barn får tid till inläring, repetition och återgivning av de nyförvärvade kunskaperna/erfarenheterna
- en genomtänkt fastställd arbetsorganisation där tid och resursutnyttjande synliggörs för barn, personal och brukare
- alla barn får göra studiebesök i när- och fjärrsamhälle
- skriftlig dokumentation såsom barns individuella utvecklingsplan, livets bok, planering och utvärdering av aktiviteter och verksamheten
- vi synliggör varje barns utveckling med hjälp av s.k. färdighetsbevis

Nr 2: Åtaganden beträffande språkutveckling:

- ⊠ Vi tillämpar freinetpedagogiska metoder där språket stimuleras genom de dagliga samtalen, det fria uttrycket, verklig upplevelse, specifika aktiviteter och språkstimulerande material
- ⊠ Varje barn får enligt egen förmåga delta i samtalssamlingar, barnmöten och andra språkstimulerande aktiviteter såsom sagostund, lek och temaarbete
- ⊠ Vi väcker barnens intresse för det skrivna ordet genom freinetpedagogiska metoder
- ⊠ Alla barn får delta i teaterbesök och andra kulturengagemang

Detta säkerställs genom:

- att tänka språk dvs. alltid benämna det vi gör och vad som sker
- att stimulera till samtal barn-barn och barn-vuxen och i olika lekar
- att arbeta med stadsdelens 3-åriga projekt angående social kompetens, sätta ord för känslor, känslouttryck mm
- långsiktigt arbete med tema och projekt så att barnen får tid till inläring, bearbetning och återgivning
- ca tre samtalssamlingar med barnen sker varje dag
- återkommande individuella barnintervjuer med större barn
- vid behov använder vi oss av bildspråk, språkpåsar, och annat audiovisuellt språkmaterial
- TPR-metoden- (Total Physical Resoponse= svara med kroppen)
- personalen med andra modersmål planerar och genomför språkutvecklande aktiviteter med de barn som behöver extra språkstöd på sitt modersmål
- vi skapar språkstimulerande miljöer på avdelningarna där barnen har tillgång till det skrivna ordet
- särskilt språkstimulerande material och miljö har vi i vårt språkrum och datarum där vi arbetar med barnen i smågrupper
- vi framställer eget pedagogiskt material och dokumentation av arbete, som barnen känner igen och benämner olika moment i vår vardag
- vid behov tar vi in hjälp utifrån t ex talpedagog eller hänvisar förälder till barnläkare och logoped
- i Livets Bok dokumenteras barnens utsagor; vi transkriberar dvs. skriver exakt vad barnet har sagt för att kunna följa upp barnets språkutveckling

Nr 3: Åtaganden beträffande miljö- och naturarbete:

- ⊠ Vi tillämpar freinetpedagogiska arbetsmetoder där barn aktivt deltar i miljö- och naturarbete, får vistas i naturen och experimentera
- ⊠ Vi synliggör barnens framsteg i miljö- och naturarbete i de individuella färdighetsbevisen

Detta säkerställs genom:

- större barn får efter egen förmåga delta i naturgrupper under ledning av vår miljökonsult
- yngre barn deltar i naturaktiviteter under ledning av "natur" utbildad personal
- Samarbete med Mulleverksamhet
- fem pedagoger har gått en kurs vid Lärarhögskolan "Naturvetenskap i förskolan" och tillämpar de nyskapade kunskaperna i verksamheten

- tillsammans med barnen har vi ordnat en odlingslott på gården och odlar på avdelningarna
- barn och vuxna har tillsammans byggt två kompostlådor som finns på förskolegården
- tillsammans sköter vi våra djur (fiskar, grodor och sköldpaddor) samt skapar myr- och mask "hus"

Nr 4: Åtaganden beträffande barn i behov av särskilt stöd:

- ☒ Varje barn får delta i vår freinetpedagogiska verksamhet enligt egen förmåga.
- ☒ De barn som behöver ett särskilt stöd för sin utveckling får individuellt anpassad verksamhet vilket synliggörs i den individuella utvecklingsplanen.
- ☒ Varje barn stimuleras till positiv utveckling genom framställning av ett individuellt färdighetsbevis; "Titta jag växer" eller färdighetsruta "Titta vad jag kan".

Detta säkerställs genom:

- vi arbetar med tema i mindre barngrupper som vi sammanställer enligt barnens mognadsnivå
- vi planerar verksamheten på sådant sätt att varje barn blir sett och får delta på egna premisser
- barn som inte mår bra av att vistas i vanliga barngrupper kan få plats i vår smågruppsavdelning Pärlan. Där vistas fem stabila och fem barn i behov av särskilt stöd med tre förskollärare och en barnskötare. Arbetslaget på Pärlan arbetar enligt Freinetpedagogiska metoder vilket lämpar sig väldigt bra för alla barn och får handledning av förskolepsykolog 2 ggr/månad.

Nr 5: Åtaganden beträffande identitetsutveckling, integration och demokrati:

- ☒ Vi tillämpar Freinetpedagogiska arbetsmetoder som särskilt poängteras av allas deltagande och ett demokratiskt förhållningssätt till varandra.
- ☒ Vi skapar möjligheter för barn till delaktighet i både den svenska och de internationella kulturerna.
- ☒ Vi respekterar och bekräftar varje barns identitet.

Detta säkerställs genom:

- att varje individ, både stor som liten, får komma till tals vid möten och får feedback tack vare Freinetpedagogisk arbetsmetod med "Det fria uttrycket" och samtal om "Vad nytt"?
- att i samråd med föräldrarådet följa upp och fira både de svenska och de internationella helgerna och traditionerna
- att organisera allsångsamling med alla barn 1gång i vecka
- att utveckla barnens inflytande vid stormötet med alla barn 1 gång/månad där barnen får uppleva demokratins grunder genom att påverka förskolans matsedel, inköp av leksaker samt regler
- att involvera föräldrar i integrationsarbete t ex vid arbete med temat "olika länder"
- att använda Freinetpedagogiska arbetsmetoder vid möten med föräldrarna
- att aktivt stödja vårt föräldraråd
- att organisera fixarlördagar 2-3 ggr/året eller enligt behov
- att organisera föräldrasamverkan var fjärde lördag på Maskrosen i förskolans regi

- att utveckla samarbetet med föräldrarna genom föräldramöte, de dagliga kontakterna och föräldrarådet

C. ARBETSSÄTT

Under resan mot målen har vi alltid ställt till oss själva och till varandra sju frågor: Vad? Hur? När? Var? Vem? och sist men inte minst: Hur blev det ? Hur skall vi gå vidare? Frågorna har varit och är en mall för planeringen.

Nedan följer en veckoplanering för en av avdelningarna (barn 2,5-5 år) som visar generellt hur en vecka på förskolan ser ut t ex dagens rytm med samlingar, lunch, vila och aktiviteter i stora, små- och tvärgrupper. Mellan aktiviteterna finns utrymme för daglig utevistelse, fri lek, pyssel, datalek mm. Observera att i "vanliga fall" står det skrivet namn istället för pedagog och ev. barnens namn.

<p>9.15-9.30 Samling</p> <p>DRAMA 10.30-11.00 Dramapedagog+ 2 pedagoger/4 år</p> <p>DJURSKÖTSEL/S TÄDNING EFTER BEHOV (involverar alla barn och personal i små-grupper, ca 5-8 barn per vecka, 2 pedagoger)</p> <p>11.00- Språk och leksamling</p>	<p>NATUR/ SKAPANDE 9.00-11.00</p> <p>3-4-5 år 2 pedagoger</p> <p>2-3-4 år 2 pedagoger</p> <p>Ca varannan vecka går vi till skogen/ närsamhälle och varannan vecka skapar vi på avdelningen.</p> <p>(Grupper bildas efter mognad och behov)</p> <p>11.00- Språk och leksamling</p>	<p>9.15-9.30 Samling</p> <p>STORBARNS GRUPPEN 9.15-11.00 1 pedagog från avdelningen+ 2 från andra avdelningar tvärgrupp/5-år</p> <p>9.30 SAGOSTUND 1 pedagog 3-4 år i smågrupper ca 3-4 barn per gång</p> <p>11.00- Språk och leksamling</p>	<p>9.15-9.30 Samling</p> <p>RYTMIK 9.30-10.15 1 pedagog från avdelningen+2 från andra avdelningar tvärgrupp/5-år</p> <p>RÖRELSE 10.15-11.00 2 pedagoger/3-4 år</p> <p>11.00- Språk och leksamling</p>	<p>9.15-9.30 Samling</p> <p>TEMA 9.00-11.00 Hela gruppen (Ht03-Vt 04 mars: Olika länder april: brand-kunskap inkl. brandövning maj: våren)</p> <p>Eller utflykt hela gruppen eller i små grupper, då ej alla barn samma dag.</p> <p>11.00- Språk och leksamling</p>
<p>11.30-12.00 Lunch</p>	<p>1 barn och 2 personal dukar och hämtar maten</p>	<p>Dessa 2 barn dukar av, sköljer och sopar golv med 1 personal</p>	<p>12.00-13/14.00 Vila för alla barn. Valfria aktiviteter; pussel, skapande, data, bokläsning, roll lekar mm.</p>	
<p>Språkgrupp för 2-3 år ca 2-3g/v 1 pedagog max 3 barn- ej bestämd tid/dag; språkrum</p> <p>14.15-14.30 Sångsamling/ utvärdering</p>	<p>14.00-14.30 Tvåspråkighets grupp/kurdiska 1 pedagog/3-4 år</p> <p>14.15-14.30 Sångsamling/ utvärdering</p>	<p>14.00-14.30 Tvåspråkighets grupp/kurdiska 1 pedagog/4-5år</p> <p>14.15-14.30 Sångsamling/ utvärdering</p>	<p>RYTMIK 14.00-14.30 1 pedagog/4år 2 grupper</p> <p>14.15-14.30 Sångsamling/ utvärdering</p>	<p>SÅNG-SAMLING 14.00-14.30 gemensam för hela huset STORMÖTE 14.00-14.30 1g/månad</p>

Exempel på vilka arbetsmetoder vi använder för att säkerställa åtagande nr 2.

Samlingar

På våra avdelningar har vi flera samlingar per dag med olika syften. Innehållet varierar lite från avdelning till avdelning men detta representerar generellt sex avdelningars samlingar. Den gemensamma nämnaren är Freinetmetoder för att öka barnens sociala-, kognitiva-, språk- och kunskapsutveckling.

Morgonsamling

▣ **Närvaro**, sjuka, lediga; varje barn och personal bekräftas även de som är frånvarande (vid upprop får barnet säga t ex efternamn, hur gammal barnet är, föräldrarnas namn, modersmål)

Syftet är att varje barn och vuxen ska bekräftas och bli sedda. Då vi arbetar mycket i små- och tvärgrupper är det viktigt att alla på avdelning träffas en kort stund innan man går iväg på varsitt håll vilket skapar en gemenskap.

▣ **Känslostämningar**- i samband med projektet Du, jag och vi två arbetar vi med att barnen ska få uttrycka sig samt kunna avläsa andras sinnesstämmingar. Som steg ett har vi börjat arbeta med glad, arg, ledsen och sur vilket symboliseras av fyra ansikten där varje barn sätter upp sin bild vid respektive ansikte, beroende på hur han/hon mår.

▣ **Datum/månad/år**- syfte att få ett "hum" om årstider samt skapa ett intresse för siffror te x igår var det den nionde vad kommer sen, vi räknar högt och letar efter siffran ett och noll som ett barn sätter upp på tavlan.

▣ **Matematik**- ett barn räknar hur många barn respektive vuxna som är närvarande. Syftet är att skapa ett intresse och en nyfikenhet för matematik samt uppfyller kokerskans krav att kunna beräkna hur mycket mat hon ska laga eller om det finns allergiker.

▣ **Dagens aktiviteter**- vi går igenom dagen och konkretiserar med hjälp av fotografier på en tavla te x trummor för rytmik eller en bild av lekhallen för rörelse.

▣ **Ansvarsfördelning**-av dagens arbetsuppgifter (mata djur, duka, skölja tallrikar, torka bord, hålla i samlingen före lunch, sopa golvet, lägga fram/ta undan madrasser och filter etc.) Barnen sätter upp sin bild vid respektive ansvarsområde (på en enskild tavla).

▣ **Dagens väder**- ett barn väljer ut en lämplig bild som överensstämmer med dagens väder. Detta ger ett ökat ordförråd te x molnigt, blåsig, kallt och lämpliga kläder.

▣ **Vad nytt** barnen anmäler i förväg sitt intresse att prata/berätta vad de vill. Allt skrivs ner i vår "dagbok"- **Livets bok**. (transkriberat utan censur) Detta är ett bra tillfälle för språkobservation.

▣ **Månadens sånger** som barnen röstat fram under senaste Stormöte som hålls 1g/månad, vilket är barnens beslutsorgan.

Arbetsmaterial

Vi har olika tavlor (magnet, flanograf, egen gjorda, köpta bilder, foton mm) som konkretiserar det vi pratar om. Varje tavla har sitt speciella syfte. Alla barn och personal har egna bilder och äldre barn har istället en lapp med sitt namn (eller både och) som sätts upp på de olika tavlorna. För småbarn används istället dockor som representerar varje barn.

Språk-/lek-/samtals samling (före lunch)

Även denna samlings innehåll kan variera från avdelning till avdelning men även utifrån behov. Har det hänt något särskilt som vi måste samtala om, hur är

sinnesstämningen hos barnen, har vi något projekt eller nytt tema vi behöver bearbeta?

Två barn och en vuxen dukar och hämtar maten under tiden. Två-tre pedagoger är med på samlingen, som observatör, deltagare eller ledare.

- samtal om vad vi gjort idag

- diskussion om konflikter eller något positivt som hänt

- uppföljning av något man arbetat med under förmiddagen te x diskussion om något man skapat eller odlat

- grupplekar te x gubben i lådan, hunden och benet, traditionella ringlekar

- arbete med språkpåse genom att använda TPR metoden (Total Physical Response-svara med kroppen) och Kims lek

Beskrivning av arbetet med språkpåsar och TPR metoden.

Barnen turas oftast om att leda denna samling med förutsättning att språkpåsen tidigare har introducerats av en vuxen. Varje påse innehåller ord knutet till ett tema eller situation och övas in separat för att utöka barnens ordförråd eller i ett vidare sammanhang.

Hygienartiklar- (kam, borste, tandkräm, tvål etc.) där vi bl. a samtalar om hygien och tandborstning

Djur- (Nordens skogsdjur, bondgårdsdjur, havsdjur etc.) kopplat till olika arbeten; natur, vattenprojekt eller tema olika länder

Städföremål- (rengöringsmedel, sopborste, disktrasa etc.)

Andra påsar kan innehålla: grönsaker, frukter, porslin, färg och form mm. Vi arbetar med att ta fram flera påsar utifrån ett "Temalexikon" för barn med annat modersmål än svenska.

Barnet som leder samlingen väljer ett barn i taget som får komma fram och ta en sak ur påsen och benämna den. Om barnet inte kan får han/hon bestämma vem som ska hjälpa till eller om det är en "för lätt utmaning" får barnet fler uppgifter. T ex har tagit fram en häst; då kan det barnet benämna djuret, vilken färg den har, räkna hur många ben eller berätta vad en häst äter osv.

Varje sak som benämns läggs fram väl synligt på samlingsmattan. När ca 5-10 saker tagits fram får övriga barn komma fram och lägga tillbaka sakerna i påsen.

Detta kan genomföras på tre olika nivåer beroende på barnets utveckling.

1. Lätt- barnet som leder ber om olika föremål

2. Medel- barnet som kommer fram benämner själv föremålen

3. Svår- alla föremål läggs under en filt och man leker Kims lek, som går ut på minnesövning.

På detta sätt kan man stimulera och utmana barn i olika åldrar samtidigt. I och med att vi vuxna finns som stöd kan vi se till att varje barn får "rätt" utmaning.

På vissa avdelningar delar man in barnen i två mindre grupper, då det finns många yngre barn (2-åringar) som har svårt att vänta på sin tur eller vid behov.

Sångsamling/utvärdering

Vi sjunger sånger, rim och ramsor eller leker traditionella rörelsesånger. Visuellt konkret material används t ex bilder, föremål och fotografier.

Förskolans egna inspelade Cd-skivor används med tillhörande sånghäften, instrument mm. I samband med tema Olika länder lyssnar vi på musik från olika kulturer och lär oss någon kulturell dans.

Gällande utvärdering för dagen, veckan mm. samt reflektioner över vad vi arbetat med eller olika händelser, är vi i det trevande försöket.

I samband med projektet Du, jag och vi två (social kompetens) är vi inne i en process för att hitta bra metoder för utvärdering.

Detta är våra arbetsmetoder för att säkerställa åtagande nr 5

Varje människa är unik och varje grupp har olika förutsättningar, personligheter, förmågor och behov. Därför är verksamheterna på avdelningarna olika och arbetsmetoderna har variationer men med en gemensam människosyn och pedagogik.

Identitet:

- Varje barn har egen docka eller fotografi (som sin avbild) som används under samlingen för att bekräfta sin närvaro och används vid samtal om dagens aktiviteter.
- Personalen har en välkomnande attityd gentemot föräldrarna och bekräftar både de stora och små vid varje möte
- "Vad nytt?" är en ledande fråga vid samlingen som ger utrymme för varje individ där man får ta plats, tid och göra sin "röst" hörd.
- Färdighetsblomman/rutan "Titta, jag växer"/ "Titta vad jag kan" bekräftar barnets färdigheter och utveckling, vilket språk barnet har och är en förståelig för barnet bildspegel av sin utveckling och identitet.
- Vi ger utrymme och visar upp barnens alster. Varje barn har varsin låda och pärm.
- Barnens bilder är tillgängliga på deras nivå i avsedda behållare, med syfte att kunna märka egna alster. (svartvita foton med namn)
- Vi använder bildspråk/visuellt material då vi markerar pärmarna och fack eller dagens aktiviteter, tillhörighet i en grupp, färdighetsblomma osv.
- I olika situationer t ex vid matsituation uppmuntrar vi barnen till att benämna saker och ting på deras modersmål. Vi smakar på orden och lär oss. På detta sätt får barnen bekräftelse på att deras språk är intressant vilket stärker deras identitet och vilja att bruka språket.
- Personalen har ett positivt förhållningssätt till barnens modersmål för att barnen ska uppskatta dubbelkulturtillhörighetens fördelar.
- Våra manliga och kvinnliga pedagoger är goda förebilder i vårt jämställdhets befrämjande arbete.

Integration:

- Sångsamling sker varje dag på avdelningarna. Det finns flera sångtexter som är översatta till de språk som finns representerade i barngrupperna t ex "broder Jakob". Föräldrar har hjälpt till med översättning av texterna. Vi har även spelat in en CD med våra sånger.
- Flaggor finns i entrén vilket representerar varje barns ursprung samt med välkommen skylt till varje flagga på adekvat språk.
- Vi uppmuntrar barnens dubbla kulturtillhörighet genom att fira både de svenska och utländska traditioner och helger som Lucia, jul, påsk, födelsedagar, Halloween, Beyram, Eid och Newroz. Föräldrarna har aktivt deltagit vid framtagning av dessa högtider som numera ingår i förskolans tradition.

Demokrati:

- Vår arbetspedagogik med djurskötsel, odling och städning övar barnen i turtagning och ansvarstagande vilket är ett viktigt demokratisk förhållningssätt
- Förskolans lag (Man får inte göra någon illa- denna lag går ej att ändra!), regler och rutiner skapar trygghet och utrymme för varje barn. Diskussion med barnen vid framtagning av dessa ramar ger en uppfattning om demokratins grunder.
- Barn som vill tala på samlingar får inta talarplats.
- Barnens stormöte 1 gång/månad är ett exempel på övning i demokratiska grunder och ger barnen tillfälle till att påverka förskolans ordning t ex matsedel, inköp och regler. Demokratisk omröstning används som arbetsverktyg. Dessutom organiserar vi omröstning även vid andra tillfällen på avdelningarna.
- Det skapas tillfällen då barnen själva får välja aktiviteter
- Vårt arbete med tema "Olika länder" lyfter fram varje individs ursprung. Föräldrar engageras att delta.

Exempel:

- arbetet kring ett land pågår i två till fyra veckor
- vid inbjudan av föräldrar görs hembesök
- föräldrar lånar ut traditionella kläder, bilder, musik mm
- föräldrar lagar lunch eller mellanmål till barngruppen
- föräldrar deltar och leder samlingar kring deras hemländer
- vi gör en karta och bestämmer med barnen hur vi ska ta oss dit, transportmedel är t ex flygande matta, kamel, båt och flyg
- personalens resurser tas tillvara
- vi gör experiment t ex segelbåtar, inhandlar orientaliska frukter, leker, berättar olika kulturella sagor och skapar
- vi framställer flaggor, projektböcker, utställningar, collage, fotoutställning och film.

D. RESURSANVÄNDNING

För att bedriva förskoleverksamhet måste man ta vara på alla tillgängliga resurser. Förskolan drivs i kommunal regi och får intäkter som är avsedda för kommunal förskola i invandrartätt område. Våra intäkter har varit nedanstående:

- schablon beräknad enligt antal barn
- språkpeng beräknad enligt antal barn med ett annat modersmål än svenska
- förstärkningspeng beräknad enligt antal barn i behov av särskilt stöd, adekvat för deras behov
- fram till våren 03 har vi fått ytterstadssatsnings pengar för utveckling av verksamheten
- under tiden hösten 00 till våren 03 har vi sökt och fått kompetensutveckling-bidrag; Växtkraft Mål-3 från EU-kontoret

Tillgänglig dokumentation med ansökningshandlingar, uppföljningar av insatserna inom ytterstadssatsning och växtkraft mål-3 inklusive finansiell redovisning och resursutnyttjande finns i förskolan. De resurserna underlättade våra satsningar på personalens kompetensutveckling och profilering av verksamheten.

Intäkterna betalar förskolans viktigaste resurs vilket är kompetent personal.

Intäkterna betalar en annan viktig resurs i verksamheten vilket är ändamålsenliga lokaler och arbetsmiljö. Vid behov köper vi in kompetenser utifrån vilket är en resurs för personalen och verksamheten. Vi köper även friskvårdstjänster för personalen. Dessutom finns det resurser som är gratis för oss och det är i stadsdelen anställda personer som förskolepsykolog, talpedagog, språkpedagog, dramapedagog, utvecklings centrum och fungerande stödenhet. Vi har gratis tillgång till gården

Spånga By, bibliotek och Järvafältet. Allt detta har alltid spelat viktig roll vid framställning av våra planer och åtaganden.

Så här ser resursanvändningen ut vid åtaganden beträffande:

Kunskapsutveckling och socialkompetens

När det gäller barn:

Exempel:

- pedagoggen är den viktigaste resursen i verksamheten, därför är det viktigt att pedagogen är kompetent och mår väl
- pedagogens profilerade kompetenser inom naturvetenskap, rytmikpedagogik, specialpedagogik, hemkunskap, invandrarkunskap, datakunskap, teaterkunskap, idrott, mm
- förskolans värld och omgivning är en god resurs för att tillämpa Freinetpedagogiska arbetsmetoder
- vi odlar växter både inom och utomhus samt föder upp djur och i vår mening är detta en resurs vid kunskapsintagning och utveckling av social kompetens
- vi ser varje barn som en viktig resurs för gruppen och vice versa
- vi framställer eget arbetsmaterial
- barnens färdighetsbevis är en resurs vid samtal om barnets egen utveckling
- ändamålsenliga lokaler, redskap och inköpt arbetsmaterial
- hemkunskap där barnen får kunskap om livsmedel och tillagning

När det gäller personalen:

Exempel:

- inköpta av förskolan personliga resurser som föreläsare i Freinetpedagogik, naturpedagog, konsult i arbetsledarskap
- intagning av befintliga i stadsdelen personliga resurser som t ex förskolepsykolog, musikspråkpedagog, dramapedagog
- inköp av kurser: skapande verksamhet, dokumentation med hjälp av dator, freinetpedagogik
- vi har skapat ett pedagogiskt bibliotek i personalrummet som systematiskt fylls på med adekvat till utvecklingen litteratur
- pedagogens egna kompetenser tas till vara vid kollegial handledning, planeringsmöten
- pedagogiska möten och pedagogiska forum
- mentorskap för nyanställda kollegor finns; detta ger användning av personliga resurser
- vi har skaffat stapelbara stolar och uppfällbara bord för att kunna omvandla vår lekhall till konferensrum
- Freinetpedagogiska metoder som "Det fria uttrycket" och "Vad nytt"? för att utveckla vår egen sociala kompetens
- utrustat maskinrummet med kopiator, laminerings apparat mm
- tillgång till vaktmästeriet i stadsdelen för tryck av tidningar och broschyrer

Språkutveckling

Exempel:

- Freinetpedagogiska arbetssätt med många tillfällen till samtal, samtalssamlingar med talare, verkliga upplevelser
- förskolepedagogiken
- personalens användning av språkutvecklande TPR-metod
- långsiktigt arbete med projekt där det finns tid för inläring, bearbetning och återgivning
- arbetsmaterial som vi framställer själva eller köper in (språkpåsar, bilder, böcker mm)
- fysisk miljö med bilder, ord och dokumentation av projekt av den dagliga verksamheten
- lokaler anpassade för att befärma språkutvecklingen t ex språkrummet, datarummet, kök mm
- personalens kunskaper om barns språkutveckling
- personalens, med annat modersmål, arbetssätt i smågrupper
- tillgång till språkpedagog, dramapedagog och talpedagog som är anställda i stadsdelen
- personliga resurser utifrån, t ex en pensionerad barnbibliotekarie som samarbetar ideellt; läser och berättar för barn 2-3 ggr/vecka

- vi har möte 1-2 ggr/året då inköp av böcker till barnbibliotek och språkutvecklande arbetsmaterial planeras
- språkpengar som tilldelas förskolan används till ovan nämnda inköp, inredning av utrymmen för att skapa språkbefrämjande miljöer samt till en del av lönerna då vi prioriterar hög personaltäthet på avdelningarna
- hemkunskap där barnen får baka, laga mat och arbeta med köksredskap

Miljö- och naturarbete

Exempel:

- kompetent personal med intresse för natur, miljö och djur
- förskolans miljö där vi odlar växter och föder upp djur (sköldpaddor, fiskar, grodor, maskar, myror)
- förskolans miljö där vi dokumenterar och synliggör för barn och vuxna vårt miljö- och naturarbete vilket ger tillfälle till samtal och ökar allas medvetenhet om miljöns betydelse
- förskolans utemiljö där vi med barnen har ordnat en odlingslott
- närmiljö som utflyktsmål för att iaktta processer i naturen
- närliggande 4 H-gården Spånga By med olika djur som hästar, getter, får, höns, grisar mm
- arbetsmaterial i förskolan som uppmuntrar till experiment såsom mikroskop, experimentlådor, förstoringsglas, medicinsk och tekniskt arbetsmaterial mm
- ovan nämnda arbetsmaterial och djuren finansieras av förskolans budget
- vi försöker hushålla med miljövänligt arbetsmaterial, städmaterial, förbrukningsmaterial och ekologisk mat i största utsträckning

Barn i behov av särskilt stöd

Exempel:

- pedagoger med gediget intresse och kompetens för barnets problematik
- specialpedagogisk arbetsmaterial
- lokaler som främjar arbete i smågrupper eller individuell träning (vårtrummet, snickeriet, lilla köket, språkrummet, bollhavsrummet, sinnesrummet mm)
- personlig resurs i enheten, dvs. förskolechefen har specialpedagogisk utbildning
- personlig resurs i stadsdelen, dvs. förskolepsykolog handleder arbetslagen enligt behov
- den utvalda av oss Freinetpedagogiska profilen passar bra till alla våra barn
- smågruppsavdelning skapar möjligheter till optimal utveckling för de barn som inte trivs i större barngrupper
- eftersom vi i flera år har haft en hög andel barn i behov av särskilt stöd i varje grupp, så fördelar vi förstärkningspengar någorlunda jämt och därför finns förstärkningspersonal på varje avdelning

Integration, demokrati och identitetsutveckling

När det gäller barn:

Exempel:

- professionella pedagoger
- varje barn är en resurs
- Freinetpedagogiskt arbetssätt med många arbetsmoment där demokratin, integration och identitetsutveckling poängteras för barnet på ett förståeligt sätt
- andra vuxna som ibland deltar i verksamheten såsom praktikanter, lärarkandidater och föräldrar
- fysisk miljö, t ex rum med runda mattor som plats till ett jämlikt möte för alla
- arbetsmaterial såsom böcker, pussel, lotto som underlag vid samtal i ämnet
- musik och rytm ur olika kulturer; vi framställde en egen Cd-skiva där barn och vuxna sjöng sånger på olika språk
- kultur arrangemang i verksamheten

När det gäller vuxna:

Exempel:

- varje individ är en resurs vid införlivandet av demokratin, integration och identitet
- Freinetpedagogisk och övrig pedagogisk litteratur och diskussioner kring dessa

- erfarenheter utifrån deltagande i olika kulturer i förskolan som arbetsplats
- föräldrar som är involverade i samarbete med pedagoger och i verksamheten t ex vid bearbetning av tema om olika länder, vid knytskalas mm
- förskolans lokaler då vi har integrerande aktiviteter s k föräldrasamverkan på lördag eller fixarlördag
- vår egen förskoletidning trycker vi 2 ggr/året när alla föräldrar, personal och stadsdelens kontor
- tillvaratagande av våra tre beslutsfattande organ: APT, föräldraråd och barnens stormöte
- satsning för personalens friskvård med hälsobefrämjande kampanjer i förskolans egen regi och bekostnad, bejakar demokratin och integration
- bekostad av förskolan, en föreläsningkväll med Sonia Sherefay för föräldrar handlade om integration

Våra diskussioner handlar om att utvärdera hittills nyttjande av resurser för att kunna utnyttja dessa ännu bättre. Det gäller allt: personliga resurser, inköpta tjänster, föräldrar och barn, arbetsmaterial, förskolans ute- och inomhusmiljö, närmiljö och vår arbetsmiljö. Detta ger ett bra underlag till vidare utveckling.

E. UPPFÖLJNING OCH UTVECKLING

All utveckling är en process som växer ur det gångna och i det trevande försöket. Det går inte att utvecklas utan tillbakablickar eftersom erfarenhet är till för att användas vid framställning av nya planer. Ibland får vi backa något likt en konstnär som får gå ett steg tillbaka för att få ett bättre perspektiv på sitt verk, för att sedan fylla i där det behövs. Ibland får man stanna upp för att begrunda det man hittills har lärt sig.

Uppföljning och utveckling är en sammanhållen levande process som ger visdom, mod och spänning till oss som deltar i processen. När vi tillbakablickar i verksamhetens förflutna, så är vi överens om att det har hänt väldigt mycket här på bara några år. Inte bara arbetsmiljön är förändrad, utan också verksamheten i samband med den utvalda Freinetpedagogiska profilen samt arbetslagen.

Utvecklingen har nu varit dynamisk under ett par år mycket pga. de fungerande uppföljningsmetoder vi tagit fram.

Här har vi plockat fram exempel som beskriver hur vi följer upp och utvecklar vårt första åtagande:

Åtaganden beträffande kunskapsutveckling och socialkompetens

- Barnens kunskapsutveckling benas upp i olika områden utifrån ett helhetsperspektiv t ex naturvetenskap, skolförberedande aktiviteter och språkutveckling.
- Alla i arbetslaget delar på ansvaret för utveckling inom områdena.
- Det finns även pedagoger som ansvarar för tvärgrupper med barn från olika avdelningar.

Exempel: naturgrupper, rytmikgrupper, storbarnsgrupp/gymnastikgrupp med skolförberedande aktiviteter, idrottsgrupp och flickgrupp.

- Den ansvariga pedagogen får lämna in en skriftlig planering för det valda kunskapsområdet vilket är en del i avdelningens verksamhetsplanering.
- Vid varje avdelningsmöte följs de särskilda kunskapsområden upp.
- Pedagogerna är ålagda att synliggöra för barn, föräldrar och arbetskollegorna utvecklingen inom det valda kunskapsområdet.

Exempel: anslagstavla med foton och arbeten, (rytmik och storbarnsgrupp) fack med individuella pärmar för femåringar, längs med trappan upp till övervåningen finns utställningar och dokumentation av naturvetenskapliga arbeten, utställningskärmar med arbeten från projektet om social kompetens, i entréhallen flaggor från projektet "olika länder", Livets Bok är

alltid tillgänglig, färdighetsblommorna är väl synliga och socialkompetensträdet går inte att heller att missa.

- Aktiva diskussioner om Freinetpedagogiska arbetsmetoder vid arbete med kunskapsutveckling och socialkompetens är ett stort inslag vid varje möte.
- Vi ses i små "socialkompetensgrupper" och diskuterar pågående arbete med utveckling av barns sociala kompetens och vårt förhållningssätt.

Detta sker på måndagar och pågår i 1 timme. En representant från varje avdelning och förskolechefen Grazyna träffas i form av kollegial handledning. (1g/månaden per anställd)

Så ser uppföljningen av det första åtagandet ut. Uppföljningsarbetet med **de andra åtagandena** har likadan struktur dock kan innehållet skifta. Här följer en beskrivning av uppföljningsmetoderna på Freinetförskolorna generellt.

1. Skriftlig verksamhetsplanering tar grund i uppföljning av våra åtaganden.
Varje avdelning och varje pedagog som leder särskild aktivitet samt varje tvärbetsgrupp lämnar in en skriftlig verksamhetsplanering som grundar sig på uppföljning av planering och utvärdering från föregående termin.
Planeringen är verklighetsförankrad och skriven enligt en och samma mall med utrymme för svar på frågorna Vad-Vem-När-Hur-Var-Åtagande-Resursutnyttjande.
2. Ett pedagogiskt möte/vecka i en timme där vi analyserar åtaganden.
Avdelningsledarna träffas varje fredag kl. 8.00. Vår pedagogiska ledare har inplanerade teman till dessa möten. Vi turas om att skriva protokoll. Syftet med mötena är att hålla den pedagogiska diskussionen levande, utveckla praktiska Freinetpedagogiska arbetsmetoder och ta med sig dessa teman till arbetslaget samt förbereda pedagogiska frågor till kommande APT.
3. Arbetsplatsträff/APT är till för att följa upp allt som händer inom förskolan. Vi börjar APT med en timmes lång pedagogisk diskussion. Åtaganden ligger till grund.
4. Fyra planeringsdagar om året.
Vid varje planeringsdag finns utrymme till muntlig uppföljning av hittills gjorda insatser i verksamheten och för personalen. Vidare planering görs naturligtvis efter utvärderingen.
5. Vi deltar ständigt i kompetensutvecklande åtgärder.
Vi tar fram årets huvudspår för inriktning mot kompetensutveckling. Ex. år 2000 – Freinetpedagogik, år 2001 – natur och naturvetenskap, skapande verksamhet, Freinetpedagogik, år 2002 – naturvetenskap, Freinetpedagogik, år 2003 – naturvetenskap, dokumentation med hjälp av data, att leda ett team, Freinetpedagogik., år 2004 – Freinetpedagogik, socialkompetens, språkutvecklande arbetsmetoder
6. Deltagande i kompetensutvecklande insatser redovisas vid olika möten, nyskapta kunskaper planeras in i den dagliga verksamheten och dokumenteras t ex som ett protokoll eller skrivet arbete. Vid vårt årliga Öppet hus kan man tydligt se inriktningen på kompetenssatsningen.
7. Vi framställer egengjorda projektböcker – dokumenterar uppföljning och utvärdering av projekt, teman och andra aktiviteter vi arbetar med. Vi följer upp barnens utveckling i barnportfolio dvs. pärmar med plats för dokumentation av barnens arbete och individuella utvecklingsplaner som följer med barnen till skolan.
8. Det individuella färdighetsbeviset (blomman/rutan) uppdateras kontinuerligt.
9. Föräldrarna kan följa upp verksamheten i de utställda projektböckerna, färdighetsbevisen, Livets Bok, pärmar med aktuell dokumentation av de flesta aktiviteter, temautställningar, hemsida, förskoletidningen, vecko- eller månadsbrev, anslagstavlor, muntlig kontakt med personalen och barnen.
10. Framställningen av barnens individuella utvecklingsplaner görs alltid i samarbete mellan personal och förälder.
11. Verksamheten följs upp på vår hemsida.
12. Vi ger ut vår egen förskoletidning med aktuella händelser.

13. Vårt årliga Öppet hus serverar ett "smörgås bord" med dokumentation av verksamheten, barns utveckling och vårt gemensamma växande.
14. Diskussion om uppföljning och utveckling förs individuellt med förskolechefen vid individuella utvecklingssamtal.
15. Mer diskussioner om uppföljning och utveckling förs i grupper i olika konstellationer under planeringsdagarna och vid APT.
16. Diskussioner om yrkesroll, krav och kompetens uppstod med alla pedagoger vid framställning av skolutvecklings avtal för förskollärare respektive barnskötare.

Vi har etablerade kontakter med Lärarhögskolan och Socialhögskolan i Stockholm, folkhögskolan, gymnasieskolor och andra utbildningsenheter samt arbetsförmedlingar och föreningsliv, för att ta emot studerande och arbetssökande. Detta ser vi som en tillgång i vår utvecklingsarbete.

F. RESULTAT

Det prognostiserade budgetutfallet för år 2004 förväntas bli +/- 0 kr. Vi har gått med en liten plus i budgeten förra året pga. förskjutning av utbetalning av löneförhöjningar för barnskötarna.

Här beskrivs resultat utifrån brukarnas synpunkter avseende kvalitet och förnöjsamhet:

- Klagomål/konflikt hanteras omedelbart dvs. det bokas tid för samtal mellan de parter som är involverade i problemet samt förskolechefen. Tolk anlitas enligt behov. Samtalet avslutas med lösning på problemet eller tidsreservation för uppföljande samtal.
- Brukarna deltar av oss anordnade möten av olika karaktärer.
- Föräldrarådet som träffas 3 ggr/år är vår referensgrupp och ett rådgivande organ vid framställning av våra verksamhetsplaner.
- Sammanställning av brukarnas synpunkter och förslag hittills:
  - önskan om organisation av en till småbarnsavdelning
  - inköp av vissa leksaker
  - modersmålsträning
  - föreläsning för föräldrarna
  - möte med Freinetskolans pedagoger
  - gårdsfest under en lördag
  - mera tryck på utveckling av svenska språket
  - mer studiebesök i när- och fjärrsamhället
- dokumentation av kontakter med brukarna sker på ämnet för föräldrarna "Det fria uttrycket" med utrymme för berömmelse –undran –kritik –förslag, vilket ligger till underlag vid de olika mötena med föräldrarna.
- brukarna tillfrågas regelbundet om deras åsikter om verksamheten under inplanerad kontakt som t ex framställning av barns individuella utvecklingsplaner och utvecklingssamtal
- föräldrarna brukar spontant uttrycka deras förnöjsamhet med vår verksamhet vid olika möten och kontakter som vi erbjuder
- brukarnas aktiva och positiva förhållningssätt gentemot verksamheten och oss samt deras vilja att delta i verksamheten och förskolans liv i övrigt tolkar vi som att brukarna är väl nöjda med verksamhetens kvalitet
- föräldrar har berättat att vi har ett gott rykte och därför anger många av de nya brukarna vid ansökning om förskoleplats just våra adresser

Våra föräldrar är intresserade och aktiva. De uppskattar våra Freinetpedagogiska metoder vilka vi har infört på föräldramöten ("Vad nytt", "Det fria uttrycket").

Exempel:

- Föräldrarådet träffas ca 3 ggr/året.
- På föräldrarådets initiativ har vi ordnat en kvällsföreläsning för föräldrarna med Sonia Sherefay om interkulturell barnuppfostran. Uppföljning önskas av föräldrarna.
- Fixarlördag med föräldrarna organiseras 1-2 g/termin då vi tillsammans "fixar" det huset och verksamheten behöver.
- Föräldrasamverkan sker på lördagar 1 gång/månad på Kämpingebacken 7 då man organiserar aktiviteter tillsammans för att stärka integrationen och att tillsammans göra något nyttigt och roligt.
- Föräldramöten är besökta, nästan alla kommer!
- Stor uppslutning på Öppet hus varje år.
- Föräldrafika är uppskattat.
- Den dagliga kontakten vid lämning/hämtning mellan föräldrar och personal fungerar bra.
- Till den årliga gårdsfesten kommer de flesta familjer.

Medarbetarnas synpunkter om utvecklingen som genomfördes i verksamheten kom fram vid individuella och spontana samtal med förskolechefen samt andra möten av olika slag. Detta dokumenteras i handlingsplaner, individuella, grupputvärderingar, protokoll från möten, dokumentation från Öppet Hus och bladet med "Det fria uttrycket" för personalen.

Resultat utifrån medarbetarnas synpunkter är nedanstående:

- en tydlig kompetensutveckling som pedagoger
- en kvalitativ kompetensutveckling inom utvalda områden
- professionellt förhållningssätt
- personalens tillgång till rörlighet inom arbetslagen och verksamheter
- öppna gränser mellan avdelningarna och verksamheterna
- bra sammanhållning, samarbete och rådande framåt anda
- allas deltagande i förskolans utveckling (arbetsgrupper och funktioner)
- allas engagemang i utveckling av god psykosocial- och fysisk miljö
- tillåtande klimat för dynamiska diskussioner, högt i tak
- "Det trevande försöket" i vidareutveckling är tillåtet för oss alla!

G. UTVECKLING

I denna ansökan har vi beskrivit den process som pågår sedan fem år tillbaka, enda från starten med Freinetpedagogisk verksamhet i Tensta på våra två förskolor.

Deltagande i processen bredde ut sig till alla anställda. När idén om en profilerad verksamhet föddes ordnade vi många diskussionsgrupper i olika konstellationer (ex avdelningsvis, intressegrupper, avdelningsledargrupp, arbetsplatsträffar, planeringsdagar, individuella samtal, mm) för vidare diskussion om tillvägagångssättet.

Åtaganden och arbetssätt utvecklas ständigt i adekvat takt till personalens kompetensutveckling. Behov av kompetensutveckling (t ex. inom IT) analyseras först på avdelningen och delegeras till en av pedagogerna. Behov av pedagogens kompetensutveckling och deltagande är en röd tråd under de individuella utvecklingssamtalen med förskolechefen (1-2 ggr/året). På så sätt uppkommer kompetensutvecklingsplan på individ- grupp- och verksamhetsnivå. Planen är direkt kopplat till åtaganden och arbetssätt. Cirkeln är sluten.

I kapitel A.2 – hur *jag skapar en arbetsplats (...) där medarbetarnas kompetens (...) tas till vara* – är processen beskriven i kronologisk ordning. Detta har vi åstadkommit:

1. All personals deltagande i kontinuerlig kompetensutveckling

Exempel:

- vårt deltagande i den Freinetpedagogiska rörelsen och levande verkstäder
- bokcirklar i egen regi
- pedagogiskt möte med avdelningsledarna 1 t/v, dokumenteras
- pedagogisk timme för diskussion vid varje APT, allas deltagande
- pedagogiskt forum, kvällstid 2-4 ggr/året, dokumenteras
- pedagogiskt bibliotek är tillgänglig för alla, bibliotekarie finns
- 5 pedagoger har gått kurs Naturvetenskap i förskolan, 10 p. LHS
- 1 pedagog har gått kurs i specialpedagogik 5 p. LHS
- 1 pedagog har gått kurs i barnrytmik
- 2 pedagoger har gått kurs i barns språkutveckling 5p
- 1 pedagog har gått kurs i Kultur, kommunikation och etniska relationer 10p. LHS
- 13 pedagoger har deltagit i studiebesök i Freinetförskolor i Frankrike
- 14 pedagoger har deltagit i en veckokonferens med svenska Freinetrörelsen på Gotland, 2ggr
- flera pedagoger har deltagit i kurser om naturkunskap, språkutveckling, skapande verksamhet, social kompetens mm
- naturutbildare anlätades under ett år, 7 pedagoger deltog
- avdelningsledarna har fått kollegial handledning av konsult i ledningsfrågor i 1 år
- ca hälften av de anställda har gått kurs i datoranvändning för dokumentation
- minst hälften av de anställda deltar i utbildning om interkulturell barnuppfostran
- all personal ingår i stadsdelens kompetenssatsning inom barns och vuxnas sociala kompetens
- vi har arbetat fram ett Skolutvecklingsavtal för förskollärare
- vi har arbetat fram ett Skolutvecklingsavtal för barnskötare

2. Aktiva arbetsgrupper och funktionärer har beslutningsrättigheter och involverar all personal i förskolans liv.

Exempel:

- **Avdelningsledargrupp** har pedagogiskt möte 1g/vecka, förbereder pedagogiskt tema till avdelningsmöten och APT
- **Budgetgrupp** har möte ett par gånger om året i syfte att bli införstådda i enhetens budgetfunktion samt vara rådgivande i fördelning av resurser
- **Stödgrupp** består av en delegat från varje avdelning, möte sker enligt behov och i syfte för att uppvakta de kollegor som är frånvarande pga. sjukdom, studieledighet eller annat samt ska ha beredskap att ge stöd till kollegor i krissituationer
- **Föräldrarådsgrupp** representerar personalen vid föräldrarådsmöte, förbereder och följer upp dessa möten
- **Schemagrupp** lägger upp arbetsschema och uppdaterar den
- **Hälsocoacher**, 3 st. ser till att friskvårdsaktiviteter fungerar bra för alla, ger tips och information, tar fram friskvårdsplan
- **Barnfestkommitté** tar fram formen och organiserar firandet av barnfester. Vi ger barnen både svenska och mångkulturella upplevelser
- **Personalfestgrupp** ser till att vi får delta i olika festligheter och tävlingar för att stärka gemenskapen, t ex bowla med familjer 1 fredag/månad
- **Matgrupp** har möte med kokerskan 1g/månad, diskuterar barnens matkultur och vanor i förhållande till den svenska matkulturen som kokerskan serverar (Fredsduvan)
- 2 st. **andremän** finns som sköter vardaglig drift i husen
- 1 **språkdelegat** som inventerar språkmetoder/material samt ingår i stadsdelens centrala språkgrupp
- 1 **bibliotekarie** tar hand om vårt bibliotek
- 2 **felanmätlare** håller kontakt med fastighetsskötarna gällande reparationer och annan drift
- 2 **kulturombudsmän** organiserar kulturevenemang för barnen
- 1 **pedagogisk ledare** förbereder pedagogiskt forum och pedagogiska möten
- 3 **IT-ansvariga** aktualiserar vår hemsida och ger stöd och vägledning till kollegorna som dokumenterar verksamheten med hjälp av digitalkamera och annan datautrustning

3. Personalens individuella kompetenser tas till vara.

Exempel:

- arbete med kretsloppet och natur leds av vår miljökonsult som ansvarar för naturgrupp för 5-åringar (tvärgrupp) samt vägleder kollegorna inom området
- vår rytmikpedagog ansvarar för aktiviteter inom rytmik samt vägleder kollegorna
- förskollärarna planerar och genomför skolförberedande aktiviteter i tvärgrupper
- pojk- och flickgrupper med aktiviteter som planeras efter barnens intresse finns
- sportintresserade pedagoger leder barngympa och skridskoåkning

- kurdisk och turkisktalande personal leder aktiviteter i tvåspråkighetsgrupper
  - dockteaterpedagog förberedde och ställde ut barnteater där våra förskolebarn var aktörer
4. Deltagandet i tvärgrupper i arbetslagen främjar kompetensutveckling, pedagogisk dialog och bevarar husets anda där alla dörrar är öppna i all mening.
5. Dokumentation av arbeten är alltid tillgänglig för alla.
- Exempel:
- Storbarnsgruppens pärmar är framme i ett fack vid lekhallen
  - Livets Bok som det dokumenteras i varje dag, finns i ett fack vid ingången till respektive avdelning
  - Barnens individuella färdighetsbevis (blomma/ruta) är synlig på väggarna på avdelningarna
  - Fotoutställningar med aktuell verksamhet i entrén
  - Öppet Hus med presentation av verksamheten både muntligt och som bild och film organiseras varje år
  - Freinetpedagogisk kompetensutvecklingspärm är framme i personalrummet
  - Handlingsplanspärm med dokumentation av varje arbetsgrupp
  - Vi trycker vår egen tidning 2 ggr/år
  - Hemsida på Internet
  - "Det fria uttrycket" för personalen tas upp vid varje APT
  - "Det fria uttrycket" för föräldrarna tas upp vid varje föräldrarådsmöte och APT
  - Föräldrapärm finns tillgänglig för alla besökare i föräldrars bokhylla.
- 6 Tydligt information och struktur i verksamheterna för personal, barn och föräldrar
- Exempel:
- Whiteboardtavla i entrén riktar sig till föräldrarna med allt aktuellt rörande barn och vuxna
  - Whiteboardtavla i lilla köket riktar sig till personalen med allt aktuellt om barn och vuxna, t ex vem är sjuk, vem går hem tidigare, vem vikarierar för vem, vilken avdelning behöver hjälp mm
  - planering för varje avdelning och varje arbetsgrupp är alltid tillgänglig för alla besökare vid ingången till avdelningarna
  - grafiskt schema som förtydligar verksamhetens förlopp finns tillgänglig vid varje avdelning
  - förskolans broschyr är alltid uppdaterad när det gäller förskolans traditioner, bemanning, veckans och dagens rutiner mm
  - vi ger ut vår egen förskoletidning 2-3 ggr/år där ingår även ett kalendarium
  - månadsbrev delas ut till föräldrarna på Kämpingebacken 3 (Fredsduvan)
  - veckobrev delas ut till föräldrarna på Kämpingebacken 7 (Maskrosen)
  - barnen har 3 samlingar/dag där bilder och foton av verkligheten används som pedagogiskt hjälpmedel

Arbetslagens analys av verksamheten och utvärderingar har lett till planer för mer kvalitativ utveckling:

- Inom miljö och natur: sätta igång återvinningsarbete, utnyttja naturens resurser inom skapande verksamhet ännu mera.
- Språkutveckling: ta fram bättre planer för modersmålsträning samt sätta igång med språkanalyser och utveckla befintliga arbetsmetoder.
- Utveckling av arbetsmetoder inom barns och vuxnas sociala kompetens.
- Fördjupning inom Freinetpedagogik.
- Introduktionsplan för nya medarbetare.
- Omvandla en avdelning till en småbarnsavdelning enligt brukarnas önskemål.

Vi anser att nutilldags behöver vi stabilisera den dynamiska utvecklingen. Vi får begrunda och återge vad vi har lärt oss under resan ty sådan ordning råder i det livslånga lärandet.

H. PLATSBESÖKFRÅGOR

Följande frågeställningar kommer att diskuteras vid platsbesöken och behöver inte besvaras i det skriftliga utvärderingsunderlaget:

- 8. Hur gör ni för att ge brukarna inflyttande när ni planerar verksamheten?*
- 9. Hur gör ni för att ge brukarna inflyttande när ni utvärderar verksamheten ?*

Om medarbetarna:

Här ska olika samarbetsformer, ansvarsfördelning och delegation lyftas fram.

- 10. Hur uppmuntras medarbetarnas idéer om utveckling av verksamheten ?*
- 11. Hur har medarbetarna deltagit i arbetet med att få fram enhetens åtaganden och arbetssätt?*
- 12. Hur har medarbetarna tagit del av resultat och budgetutfall ?*

*På platsbesöket kommer vi också att titta närmare på följande dokument:
Verksamhetsplan, verksamhetsberättelse, dokumentation av arbetssätt.*